

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 18. juuni 2024
(OR. en)

10799/1/24
REV 1

SOC 433
EMPL 251
ECOFIN 651

MÄRKUS

Saatja:	Tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Sotsiaalne lähenemine liidus: tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee arvamus – <i>Tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee eesistujate ettekanne</i>

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee eespool nimetatud arvamus, pidades silmas nimetatud komiteede eesistujate selleteemalist ettekannet nõukogu istungil (EPSCO) 20. juunil 2024.

Tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee arvamus sotsiaalse lähenemise kohta liidus

4. juuni 2024

1. **Esimest korda hõlmas 2024. aasta Euroopa poolaasta tsükkel uut riigipõhist ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemise analüüsi, mis põhines katseprojektina sotsiaalse lähenemise raamistiku omadustel.** Raamistik, mida on üksikasjalikult kirjeldatud tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee asjaomastes põhisõnumites ja nende komiteede töörühma aruandes,¹ koosneb kaheetapilisest analüüsist, mille eesmärk on hinnata riske ja probleeme seoses ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemisega liikmesriikides ning mille järeldusi võetakse arvesse tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee mitmepoolses järelevalves, et teavitada nõukogu sotsiaalse lähenemise praegusest seisust liidus.
2. **Sotsiaalse lähenemise raamistiku esimese etapi analüüs integreeriti 2024. aasta ühisesse tööhõivearuandesse, mis võeti vastu komisjonis 21. novembril 2023 sügispaketi osana ja seejärel nõukogus (EPSCO) 11. märtsil 2024.** Analüüsi esimeses etapis analüüsiti kõiki liikmesriike vastavalt sotsiaalvaldkonna tulemustabeli 17 põhinäitajale ja ühise tööhõivearuande metoodikale, mida kohaldati nende suhtes selleks, et teha kindlaks ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemise võimalikud riskid, mis nõuavad põhjalikumat analüüsi. 2024. aasta ühises tööhõivearuandes tuvastati sellised riskid seitsme liikmesriigi puhul².

¹ Vt [tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee põhisõnumid sotsiaalse lähenemise raamistiku kasutuselevõtu kohta Euroopa poolaasta raames](#) ning selleteemaline [tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee töörühma aruanne](#). Dokumendid esitati nõukogule (EPSCO) 12. juunil 2023. Töörühm arutas sotsiaalse lähenemise raamistiku omadusi 2022. aasta oktoobrist 2023. aasta maini.

² Analüüsi teist etappi peetakse põhjendatuks siis, kui kuus või enam sotsiaalvaldkonna tulemustabeli põhinäitajat on ühises tööhõivearuandes märgitud punasega („kriitiline olukord“) või oranžiga („tähelepanu vajav“). Täiendava põhjuse analüüsi teiseks etapiks annab see, kui punase või oranžina märgitud näitaja ühise tööhõivearuande kohane liigitus halveneb kahel korral järjest. See on näiteks nii, kui kategooriast „keskmine“ saab ühise tööhõivearuande 2023. aasta väljaandes „kehv, kuid paranemas“, millele järgneb 2024. aasta väljaandes täiendav kukkumine kategooriasse „kriitiline olukord“. Seda loetakse täiendavaks märkeks minimaalse kuue märke künnise arvutamisel. Tehniliste üksikasjade kohta vt [2024. aasta ühise tööhõivearuande](#) 1. peatükk, lk 32, ning 4. ja 9. lisa.

3. **Sotsiaalse lähenemise raamistiku teise etapi analüüsi viis läbi komisjon ja see avaldati komisjoni talituste spetsiaalses töödokumendis 6. mail 2024³.** Kõigi esimeses etapis kindlaks määratud seitsme liikmesriigi puhul tugines teise etapi analüüs suuremale hulgale kvantitatiivsetele ja kvalitatiivsetele tõenditele ning liikmesriikide võetud või kavandatud poliitikameetmete uurimisele, et hinnata põhjalikumalt, kas esines ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemisega seotud probleeme ja millised olid nende peamised põhjused. Teise etapi analüüs keskendus üksnes sellistele poliitikavaldkondadele (tööturg, oskused ning sotsiaalkaitse ja sotsiaalne kaasatus), mille puhul leiti esimeses etapis, et need võivad kujutada seoses ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemisega võimalikke riske. Igas nimetatud poliitikavaldkonnas oli teise etapi analüüsi eesmärk mõista paremini arengusuundi ja mõjutegureid, näiteks seda, kuidas erinevatel elanikkonnarühmadel ja/või piirkondadel läheb, võttes muu hulgas arvesse kättesaadavate asjakohaste ELi näitajate laiemat kogumit⁴. Samuti võeti arvesse edusamme tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise alaste 2030. aastaks seatud riiklike eesmärkide poole liikumisel.

³ Teise etapi analüüsi põhjalikuma kavandi osas konsulteeriti asjaomaste liikmesriikidega.

⁴ Kuigi analüüs põhineb peamiselt võrreldavust võimaldaval ühtlustatud ELi statistikal, lisati asjakohastel juhtudel ka liikmesriikide andmed elementide kohta, mille puhul ei ole ELi tasandil kättesaadavat ühtlustatud statistikat olemas või kui need andmed annavad olulist täiendavat teavet ELi statistika kvalifitseerimiseks ja/või täiendamiseks.

4. **Teise etapi analüüsi põhjal viisid tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee 16. mail 2024 läbi mitu sotsiaalse lähenemise läbivaatamist.** Läbivaatamised hõlmasid ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemisega seotud riske ja probleeme, millega seisavad silmitsi liikmesriigid, keda käsitletakse sotsiaalset lähenemist käsitlevas komisjoni teise etapi riigipõhises analüüsis, ning asjakohastel juhtudel ka nendele liikmesriikidele esitatud 2023. aasta riigipõhiste soovitude rakendamist. Sotsiaalse lähenemise raamistiku riigipõhiste analüüside integreerimine mitmepoolsesse järelevalvesse võimaldas tööhõivekomiteel ja sotsiaalkaitsekomiteel tegeleda ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemise laiemal teise etapi analüüsiga koos 2023. aasta riigipõhiste soovitude rakendamise jälgimisega, mis aitas tänu mitmepoolsetele aruteludele jõuda terviklikumale ühisele arusaamisele tööturust, oskustest ja sotsiaalsetest probleemidest ning nendega seotud poliitilistest arengutest. Mõned liikmesriigid kiitsid komisjoni põhjalikku analüüsi ja võimalust esitada selle kohta enne lõplikku vormistamist kahepoolset märkusi. Pidades silmas võimalikke tulevasi täiustusi, juhtisid mõned liikmesriigid siiski tähelepanu puudustele, mis on seotud sellega, et esimese etapi analüüsis kasutati väga piiratud hulka sotsiaalvaldkonna tulemustabeli kokkulepitud põhinäitajaid, ning vajadusele võtta teise etapi analüüsis arvesse näitajate ajakohasust ja riikide iseärasusi.
- **Üldiste järelduste aspektist on tuvastatud on mitu ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemise probleemi seoses erinevustega tööturgudel, haridus- ja koolitussüsteemides ning sotsiaalkaitstes ja sotsiaalses kaasatuses.** Haridus- ja tööturutulemuste kindlateks prognoosijateks on endiselt liiga sageli sugu, vanus, sotsiaal-majanduslik taust, kodakondsus ja etniline päritolu, muu hulgas seetõttu, et need tegurid raskendavad suhteliselt juurdepääsu oskuste täiendamise ja ümberõppe võimalustele, õiglastele töötingimustele, kvaliteetsetele sotsiaal-, hooldus- ja tervishoiuteenustele ning taskukohasele eluasemele. Nende tegurite esilekerkimine toob kaasa ebavõrdsuse elanikkonnarühmade ja piirkondade vahel, mis üldiselt pärssib sotsiaalset ühtekuuluvust nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil. Sellega seoses näitasid läbivaatamised ka seda, kui oluline on kasutada usaldusväärseid järelevalvevahendeid ja viia läbi mõjuhindamisi, mis võimaldavad hinnata võetud meetmete tõhusust ja teha kindlaks nende rakendamise ajal vajalikud kohandused.

- **Kuna ELi tööhõive määr on aegade kõrgeim ja töötuse määr madalaim, iseloomustas 2023. aastat väga tugev tööturg, kus valitses aga märkimisväärne tööjõu ja oskuste nappus.** Märke liikmesriikide vahelisest lähenemisest on näha eelkõige tööhõivemäärade puhul, kusjuures olud on rohkem paranenud liikmesriikides, kus esialgne olukord oli kehvem. Samuti on noorte, kes ei tööta, ei õpi ega osale koolitusel, ehk NEET-noorte arv jätkuvalt vähenenud, eriti nendes liikmesriikides, kus see näitaja on endiselt üle ELi keskmise. Kuigi näitajad osutavad ka tööturu killustatuse vähenemisele, on jätkuvalt probleemiks ebatüüpiliste tööhõivevormide suur osakaal, kui see on kombineeritud lünkadega ajutiste töötajate ja iseenda tööandjate sotsiaalkaitstes. Üldiselt ilmnes läbivaatamistes tööhõivepoliitika puhul see, et ülespoole suunatud sotsiaalset lähenemist saab edendada ainult juhul, kui liikmesriigid kõrvaldavad tõhusalt elanikkonna hulgas olemasolevad tööhõivelõhed ning suurendavad alaesindatud rühmade ja haavatavas olukorras olevate isikute, sealhulgas puuetega inimeste osalemist tööturul. Selleks on vaja suurendada suutlikkust viia ellu hästi kavandatud ja paremini suunatud aktiivset tööturupoliitikat koos muude tugiteenustega, mis toetavad tööealisi inimesi ja annavad neile oskused, mida on vaja tööturule sisenemiseks, seal püsimiseks ja edu saavutamiseks, sealhulgas rohe- ja digioskuste valdkonnas.

- **Oskustega seotud suundumused annavad vastuolulisema pildi: mõnes liikmesriigis on need positiivsed ja mõnes liikmesriigis seiskunud.** EL ei ole kaugeltki saavutanud 2030. aasta peamist eesmärki, mis käsitleb täiskasvanute osalemist õppes, ning riikide tasandil on veel vaja teha märkimisväärsed jõupingutusi. Praegu rakendatakse meetmeid, sealjuures ka ELi rahaliste vahendite toel (eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastu ning Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) kaudu), et reformida kutseharidust ja -õpet ning kõrgharidussüsteeme, tõhustada ja laiendada aktiivse tööturupoliitika raames koolitusprogramme, tõsta digioskuste taset ja tugevdada oskuste **prognoosimise** süsteeme, seda ka koostöös sotsiaalpartnerite ja erasektoriga. Probleemi ulatus nõuab siiski täiendavaid poliitikameetmeid, võttes muu hulgas arvesse rohe- ja digipööret ning demograafilisi muutusi. Endiselt on probleeme haridus- ja koolitussüsteemist varakult lahkumise probleemiga tegelemisel – selles osas on märgata vaid minimaalseid edusamme. Üldiselt on oskuste poliitika seisukohast jätkuvalt hädavajalik käsitleda mõju, mida avaldab sotsiaal-majanduslik taust kvaliteetsele haridusele ja koolitusele juurde pääsemisele ning sellega seotud tulemustele, et edendada ülespoole suunatud sotsiaalset lähenemist, kuna väheste oskustega inimesed osalevad endiselt kõige vähema tõenäosusega koolituses ning saavad seega ka vähem kasu rohe- ja digipöördest.

- **Paljudes liikmesriikides peaks prioriteediks jääma juurdepääsu tagamine kvaliteetsetele aktiivse kaasamise meetmetele, mis on lõimitud juurdepääsuga esmatähtsatele ja sotsiaalteenustele, eelkõige madala sissetulekuga perede jaoks.** Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse areng on endiselt murettekitav, eriti kuna viimase kahe aasta kõrge inflatsioon, mille põhjustas muu hulgas Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda, on paratamatult avaldanud suuremat mõju madala sissetulekuga ja töötutele leibkondadele. See tõi mõnes liikmesriigis kaasa ka madalama reaalspalga ja suurema palgavaesuse määra. Liikmesriikide jõupingutusi sotsiaaltoetuste suurendamiseks vähendas sageli energia- ja esmatarbekaupade hinna tõus, mistõttu ei olnud need toetused piisavad inimeste vaesusest väljaaitamiseks. Arvestades vajadust tagada nii eelarve jätkusuutlikkus kui ka selliste meetmete piisavus, on veel arenguruumi avaliku sektori kulutuste tõhususe parandamisel ja sotsiaalsiirete tõhususe suurendamisel vaesuse vähendamiseks. Mõnes liikmesriigis võiks ka sotsiaalkulutuste suurem tõhusus aidata lahendada tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemidega seotud probleeme, eelkõige juhul, kui patsientide poolt otse makstavad tasud tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse vallas on suureks koormaks kõige haavatavamas olukorras inimestele. Ka laste vaesuse määr on üldiselt kõrge, eriti ülalpeetavaid lapsi hõlmavates üksikvanemaga leibkondades, mistõttu on äärmiselt oluline rakendada kõigis liikmesriikides Euroopa lastegarantiid. Seevastu on üldiselt näha mõningaid edusamme jõupingutustes, mida on tehtud selleks, et suurendada ametlike lapsehoiuteenuste kättesaadavust alla kolmeaastaste laste puhul.

5. **Komisjon kavatseb kasutada Euroopa poolaasta kevadpaketi koostamisel sotsiaalse lähenemise raamistiku teise etapi analüüsi ning tööhõivekomitees ja sotsiaalkaitsekomitees tehtud mitmepoolse järelevalve läbivaatamiste tulemusi.** Kui see on asjakohane, kajastatakse põhijäreldusi riigipõhistes aruannetes ning neid võetakse asjakohasel juhul, kuid mitte automaatselt arvesse ka komisjoni aruteludes 2024. aasta riigipõhiste soovitude ettepanekute üle tööhõive, oskuste ja sotsiaalvaldkonnas. Komisjoni ettepanekute põhjal viimistlevad tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee riigipõhised soovitusel 2.–3. juulil enne nende vastuvõtmist nõukogus.

6. **Aasta teisel poolel hindavad tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemise katseanalüüsi, tuginedes selles 2024. aasta Euroopa poolaasta tsüklis rakendatud sotsiaalse lähenemise raamistiku omadustele.** Kõnealune katseanalüüsi hindamine hõlmab muu hulgas selle lisaväärtust ja võimalikku mõju halduskoormusele ning sellest teavitatakse nõukogu kooskõlas vastava üleskutsega, mis on esitatud nõukogu järeldustes 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi ja ühise tööhõivearuande kohta⁵. Uues ELi määruses, mille kaasseadusandjad võtsid vastu pärast majanduse juhtimise paketi hindamist, viidatakse „*sotsiaalset lähenemist ohustavate riskide kindlakstegemise raamistikule*“ kui ühele Euroopa poolaasta vahendile, tuginedes ELi toimimise lepingu artiklile 148. Põhjenduses 8 selgitatakse, et „*osana Euroopa poolaasta raames tehtavast põhjalikust tööhõive ja sotsiaalarengu analüüsist hindab komisjon ülespoole suunatud sotsiaalse lähenemise riske liikmesriikides ning jälgib sotsiaalnäitajate tulemustabelist ja sotsiaalse lähenemise raamistiku põhimõtetest lähtuvalt Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete elluviimisel tehtud edusamme*“⁶.
-

⁵ Vt punkt 18 [nõukogu järeldustes 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi ja ühise tööhõivearuande kohta](#), mille nõukogu (EPSCO) kiitis heaks 11. märtsil 2024.

⁶ Vt põhjendus 8 ja artikli 3 lõike 3 punkt b [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määruses \(EL\) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus \(EÜ\) nr 1466/97](#).